

**Doorontwikkeling structuur Parochie H. Maria – 2018-2022
's-Hertogenbosch / Rosmalen / Empel**

September 2018

Inhoud

---

1. Stand van zaken parochie H. Maria
2. Ontwikkelingen
3. Contouren nieuw beleid
4. Bestuurlijke kalender 2018-2019

Bijlagen

1.1 Parochie H. Maria per 2017

10 kerken en 4 gemeenschappen (sinds 2014)

Sint-Lucaskerk

Sint-Cathrienerkerk

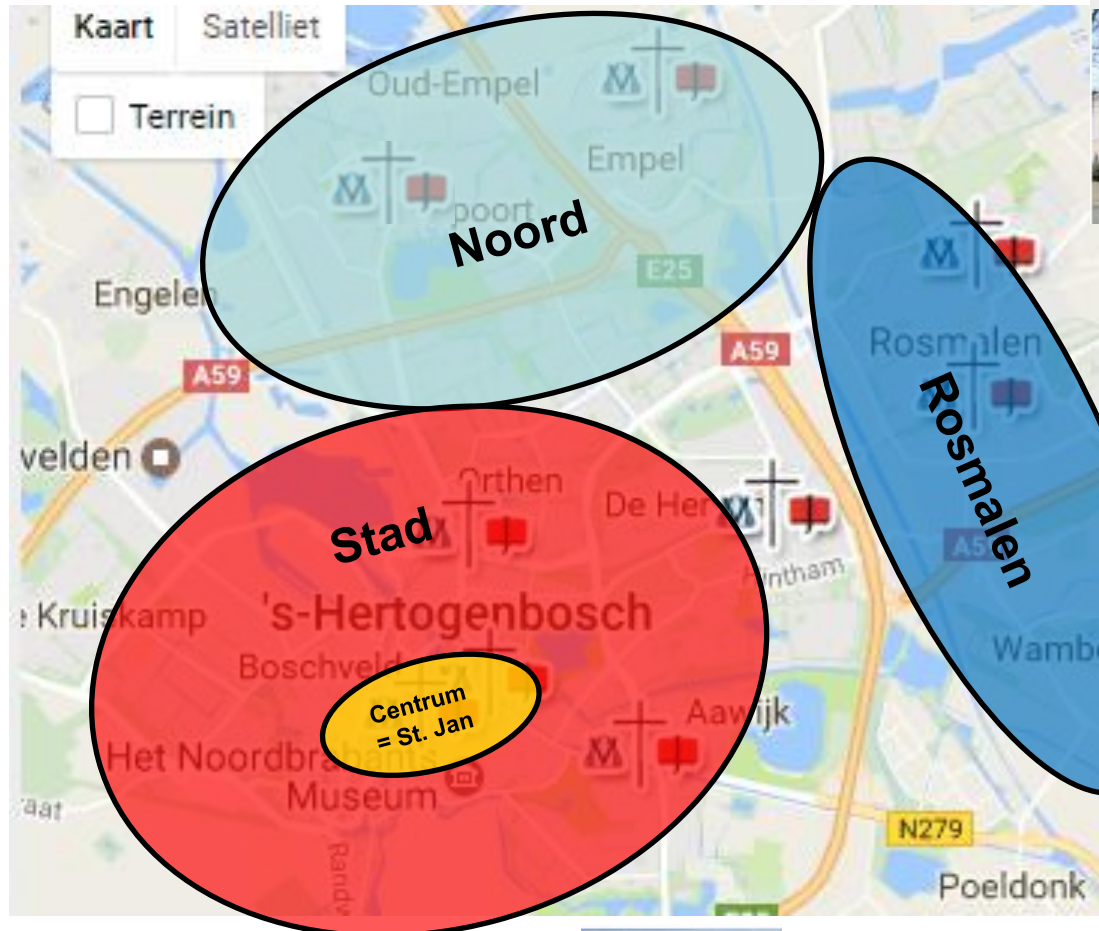
H. Sacramentskerk

Sint Anna (West)

H. Annakerk (Hintham)

Willibrord (Maaspoort)

H. Landelinuskerk (Empel)

Sint Lambertuskerk (Rosmalen)

H. Laurentiuskerk (Rosmalen)

Kathedrale Basiliek van H. Johannes Evangelist, Sint-Jan

1.2 Huidig beleid Maria Parochie (sinds 2014)

Ontwikkelingen waar bestuur rekening mee moet houden

- Financieel gezonde begroting/evenwicht:
  - Kerkbijdragen neemt gestaag af → Kerkbalans activeren
  - Onroerend goed is grotendeels omgebouwd van kostenpost naar minimaal kostendekkende (liever inkomstengenererende) omgeving;
- Nieuwe parochianen trekken en betrekken (missionaire opdracht)

Wanneer houden we een gemeenschap in stand? Bestuurlijke kaders

- Bereidheid/ gedragenheid door de gemeenschap;
- Financieel haalbaar (houdt eigen broek op);
- Er is leiderschap (priester);
- Gekeken wordt naar een acceptabele geografische spreiding van kerken over de hele parochie.

Huidige indeling in 4 gemeenschappen met hoofd- en kapelkerken

- Centrum: St. Jan, tevens Kathedraal en Rijksmonument
- Stad: St. Cathrien (H), Lucas (K), Anna West (K), Sacramentskerk (K)
- Noord: Empel (K) en Maaspoort (H)
- Rosmalen: Lambertus (H) en Laurentius (K)

1.3.1 Stand van zaken gemeenschap: stad en centrum

Gemeen- schap	Kerk	Toelichting			
Centrum	St. Jan	<ul style="list-style-type: none"> Kathedraal, Bisschopskerk met apart bestuur, Stadsparochie: deze ontwikkelt zich nu door actieve mensen. Daarnaast: bezoekerscentrum, toeristische trekpleister Zoete Moeder en Rijksmonument: kans als vangnet voor 'cultuur-katholieken' 			
	St. Cathrien	<ul style="list-style-type: none"> Het Theater aan de Parade heeft de huur van deze locatie als tijdelijk theater opgezegd per 1 juli 2018. In 2018 werkt het bestuur plannen uit om te herbestemmen. Alle ideeën over mogelijke ontwikkelingen zijn hier welkom. 			
Gemeen- schap	Kerk	Ontwikkeling gemeenschap	Financiën	Pastorale leiding	Toelichting
Stad	Lucas	Groei (met potentie)	Nog negatief, wordt in 2018 omgebogen	Pastor Van Aken	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenschap in ontwikkeling o.l.v. pastor Van Aken en Maarten Jansen Bouwen aan gemeenschap volgens Rebuilt
	Sacrament	Neergaand	Negatief	Pater Aarts (tot 10 juni)	<ul style="list-style-type: none"> Laatste viering op 10 juni Einde gebruik gebouw per eind 2018 Herbestemmen gebouw in 2019
	Anna-West	Neergaand	Negatief	Wordt ingevuld	<ul style="list-style-type: none"> Pater Pio heeft afscheid genomen Gelovigen verspreiden zich over andere kerken, vraag aan gemeenschap hoe om te gaan met terugloop Begin 2019 verhuist straatpastoraat naar Kapucijnen/Franciscanenklooster
	Anna- Hintham	Stabiel	Stabiel	Pastor Van Aken	<ul style="list-style-type: none"> Inkomsten ook uit pastorie Gebouw is monument, medegebruik Tridentijnen

1.3.2 Stand van zaken gemeenschap: noord en Rosmalen

Gemeen- schap	Kerk	Ontwikkeling gemeenschap	Financiën	Pastorale leiding	Toelichting
Noord	Willibrord	Licht neergaand (wel potentie)	Stabiel	Pastor Van Wezel	<ul style="list-style-type: none"> • Pastor Van Wezel is drijvende kracht: ondersteuning vanuit pastores gewenst • 'Groeit niet meer', relatief op zichzelf • Samenwerking in de gemeenschap Noord bleek lastig. Concreet plan nodig hoe Maaspoort zich kan gaan ontwikkelen
	Landelinus	Licht groeiend (met potentie)	Positief	Pastor De Jong	<ul style="list-style-type: none"> • Actieve gemeenschap o.l.v. pastor De Jong • Wonder van Empel-bezoek groeit o.a. Spanjaarden • Vervanging parochiezaal (realisatie per lente 2019) • Financieel zelfdragend (verhuur pastorie en antennes)
Rosmalen	Lambertus	Stabiel (met potentie)	Stabiel	Kapelaan Van Meeteren	<ul style="list-style-type: none"> • Kapelaan Van Meeteren is drijvende kracht • Invulling geven van rol hoofdkerk middels realisatie van nieuwe parochiezaal naast kerk (2019) (financiering uit opbrengst verkoop pastorie Markt 1) • Kerk ook gebruikt voor Byzantijnse rite
	Laurentius	Stabiel	Stabiel	Kapelaan Van Meeteren	<ul style="list-style-type: none"> • Parochiekerk voor Rosmalen-Zuid • Heeft een fijne parochiezaal • Wordt nu mede gebruikt door diverse partijen (o.a. ouderenvereniging en Armeense christenen)

1.3.3 Stand van zaken gemeenschapsontwikkeling

- **Liturgie:** de parochie H. Maria biedt de liturgie aan in diverse vormen en talen.
  - De H. Mis wordt naast het Nederlands ook in andere talen gevierd. Maandelijks is er een H. Mis in het Engels, Papiaments en Vietnamees. Daarnaast wordt de H. Mis (Latijnse ritus) ook nog aangeboden in de oude variant (Tridentijnse rite).
  - De oostelijke ritus (Goddelijke liturgie) wordt aangeboden in het Nederlands door de Joh. van Damascus gemeenschap en in het Armeens door de Armeens-Apostolische kerk.
  - De hoogfeesten van de liturgische kalender worden zo goed als mogelijk gevierd in de kerken van onze parochie. Soms is het niet mogelijk om overal de H. Mis te vieren (bijv. Nachtmis in alle kerken) en worden keuzes gemaakt.
- **Catechese:** de missionaire opdracht om Jezus Christus te verkondigen geeft de vele werkgroepen inspiratie:
  - Voorbereiding sacramenten -> 1) Doopvieringen zijn in de hele parochie mogelijk, hiervoor is een vaste liturgie en dooprooster. 2) Eerste Heilige Communie: aangeboden in de Lucaskerk (i.c.m. St. Jan), Rosmalen, Lucaskerk, Landelinuskerk en Willibrordkerk. 3) Het H. Vormsel is een parochiebrede activiteit (i.c.m. St. Jan)
  - De Alpha-cursus heeft een centrale plek in de parochie en wordt jaarlijks aangeboden.
  - Voor aanstaande echtparen is er een cursus huwelijksvoorbereiding beschikbaar en ook voor stellen is er een cursus over 'relatie en geloof', deze laatste is begin 2018 aangeboden in de Lucaskerk.
  - Jaarlijks worden kinderen in diverse wijken rondom het hoogfeest van Kerstmis en Pasen naar de kerken uitgenodigd om kennis te maken met het Bijbelse verhaal, hier opdrachten over uit te voeren en met elkaar van gedachten te wisselen. In Rosmalen en Empel zijn hiervan succesvolle ervaringen te benoemen.

1.3.3 Stand van zaken gemeenschapsontwikkeling

- **Diaconie:** vanuit diverse kerken in onze parochie worden diaconale projecten georganiseerd.
  - Het besturen van de St. Jan en de parochie H. Maria werken samen om meer invulling te kunnen geven aan het thema diaconie
  - De parochie H. Maria wenst voor 2018 een diaconaal werker aan te stellen die de coördinatie op zich neemt
  - De anderstaligen en niet-RK-rites die in de H. Maria te gast zijn bieden aan de parochianen zeker ook diaconale verzorging. Het bestuur wenst deze initiatieven in 2018 graag verder in kaart te brengen.
  - Vanuit Rosmalen is een actieve MOV-groep voor Missie – Ontwikkeling – Vrede die als Ambassade voor de Vrede aandacht vraagt voor wereldwijde probleemgebieden; ook de deurcollectes voor de Derde Wereld worden door hun gehouden
- **Oecumene:**
  - Vanuit de goede contacten met het Beraad van Kerken worden diverse jaarlijkse activiteiten georganiseerd met andere christenen. Voorbeelden zijn 'ontsteken paasvuur' op Stille Zaterdag, oecumenische gebedsviering
  - Daarnaast zijn er maandelijks Taizé-vieringen die samen met de PKN-gemeenschap afwisselend worden gehouden in de St. Jan en de Grote Kerk

2.1 Beleid bisschop De Korte: *Samen bouwen in vertrouwen*

Aantreden nieuwe Bisschop en publicatie nieuw beleid in oktober 2016

- In de individualiserende samenleving wil de kerk vooral het tegengeluid van 'alleen' naar '**samen**' maken.
- Katholiek geloofs- en gemeenschapsleven bevorderen
- Wat lokaal goed kan worden gedaan, ook lokaal blijven doen (geen schaalvergroting per se)
- Indien er kerken dienen te sluiten, dient de parochiaan zich alsnog thuis te moeten voelen in hun geloofsgemeenschap.

- Het zijn de 'jaren van de waarheid'. Alleen als de gelovigen de verantwoordelijkheid van hun doopsel erkennen en waarmaken blijft er vitaal katholiek leven in het Bossche bisdom aanwezig.
- Missionairder worden: Het Evangelie uitdragen en overdragen aan anderen. Uit Nieuwsbrief Bisdom december 2017: opdracht Bisdom (Ellen Kleinpenning): "*Missionair worden is geen hype maar hoort tot het wezen van onze kerk, onze toekomst hangt er vanaf*".

Stappen naar missionair pastoraat

2.2 Issues en actuele ontwikkelingen

1. Pastoraal

- i. In 3 jaar nog 3 priesters beschikbaar voor liturgie in de hele Pastorale Eenheid (d.w.z. incl. St. Jan) (info vanuit gesprek parochiebestuur met bisschop op 1 mei 2017) → maximaal 3 vitale gemeenschappen goed te bedienen (i.p.v. huidige 4), wat is haalbaar qua bezetting?
- ii. De capaciteit van emeriti-priesters neemt gestaag af

2. Ten aanzien van de geloofsgemeenschappen

- i. Bestuur heeft grote zorg over onze ontwikkeling in de Bossche wijken en de betrokkenheid van onze parochie en zichtbaarheid voor vele Bosschenaren (vanuit St. Jan wordt dit ook gezien en opgepakt)
- ii. Actieve levende gemeenschappen nemen af: gestage veroudering bij Sacramentskerk, Anna West, Anna Hintham (ingrijpen noodzakelijk)
- iii. Gemeenschapsfusie Noord (Maaspoort en Empel) is niet gelukt. Zijn beiden niet beter af zonder elkaar?
- iv. Investeren in kansrijke kernen zoals Empel, Rosmalen, Maaspoort, Lucas en evt. Hintham, maar vanuit welk bestuurlijk model? Het model van grote gemeenschappen blijkt niet te werken.
- v. Hoe goed invulling geven aan gastgebruikers met andere talen en rites? (door o.a. Byzantijnen, Tridentijnen, Vietnamezen, Armeniërs, Antilianen en Filippijnen).
- vi. Potentieel van Rosmalense Vinexwijk De Grootte Wielen wordt nu niet ontsloten (te weinig mankracht/focus)

3. Ontwikkelingen in het centrum

- i. Gemeenschap Sint Jan ontwikkelt zich steeds meer tot brede stadsparochie waar nog vitaliteit is. Inzet Bouwloods (koffie na de H. Mis) e.d.
- ii. Vestiging van Franciscanen in klooster Kapucijnen, incl. hun ambities rondom liturgie, diaconie, pastorale zaken betekent dat er meer aanbod komt in het centrum van de stad

4. Bestuurlijk / financieel

- i. Afnemende inkomsten moeten gecompenseerd worden: hoe structurele (!) inkomsten te genereren?

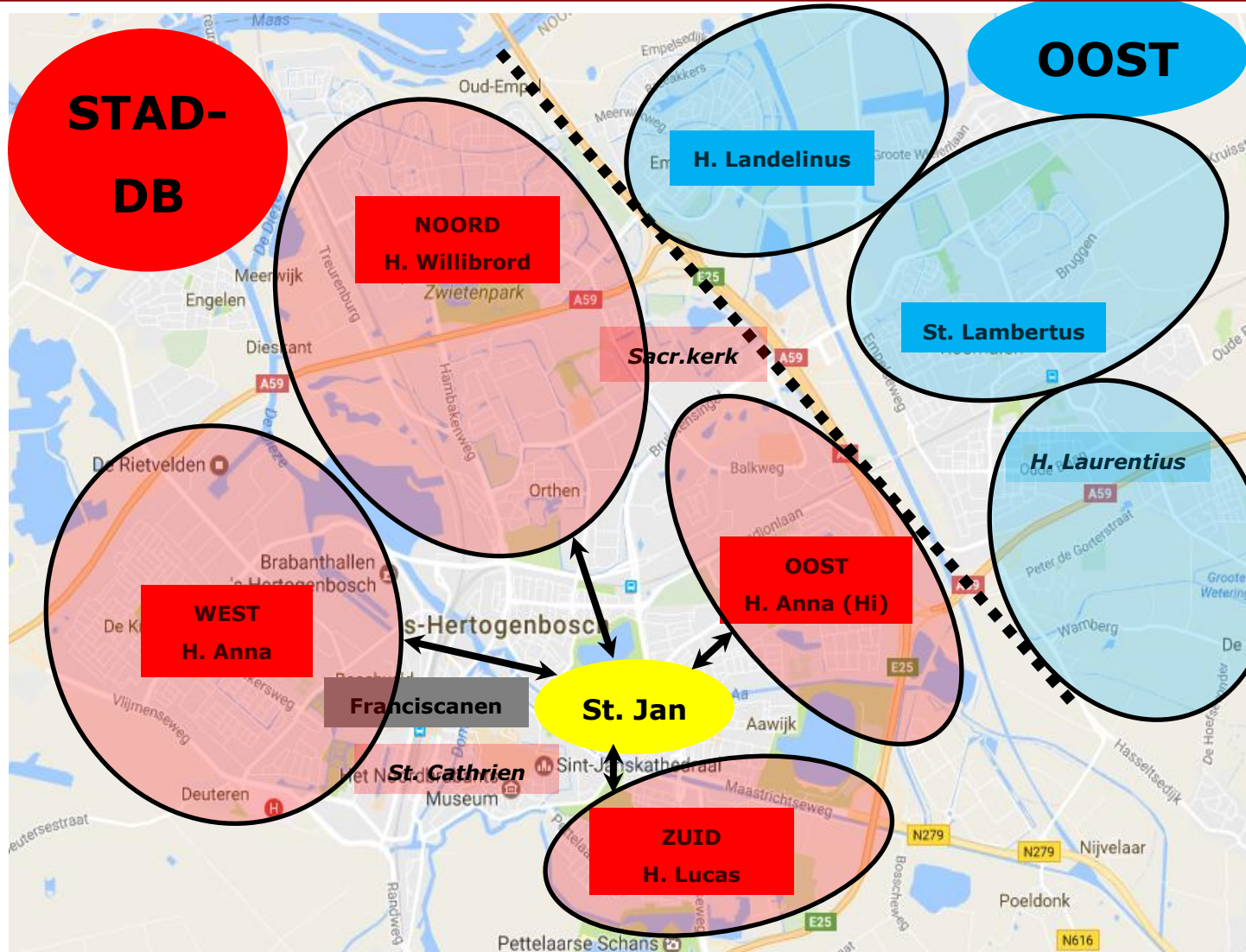
3.1 Contouren nieuw beleid 2018 - 2022

---

1. Herzien van gemeenschapsindeling: van 4 geloofsgemeenschappen naar 3 nieuwe clusters met helder pastoraal eigenaarschap:
  1. Gemeenschap Sint Jan: stedelijk/regionaal vanuit de kracht en de uitstraling van de kathedraal; onder leiding van plebaan
  2. Stadsgemeenschappen Den Bosch: ZUID: hoofdkerk Lucaskerk; NOORD: hoofdkerk Maaspoort en OOST: kapelkerk Anna-Hintham, WEST (kapelkerk Anna; gemeenschap vitaliseren). Onder leiding van pastor Van Aken (ondersteuning Maaspoort door plebaan en pastor De Jong richting pastor Van Wezel).
  3. Gemeenschap Oost (A2 scheiding): hoofdkerk Lambertus, kapelkerk Laurentius, kapelkerk Landelinus. Onder leiding van Gideon van Meeteren (Rosmalen) en Piet de Jong (Empel).
2. Geen verdere gedwongen integratie: De gemeenschappen rondom de in stand blijvende torens vragen om revitalisering. Per toren een vitaliseringsplan opstellen en uitvoeren.
3. Actieve deelgemeenschappen niet gedwongen laten fuseren maar ruimte geven om eigen kracht te versterken.
4. Onroerend goed financieel ten dienste maken van de noodzakelijke ontwikkelingen (ondersteunen vitale gemeenschappen en missionaire activiteiten).
5. Nadenken hoe inkomsten te genereren (o.a. crowdfunding, nalatenschap)
6. Aanbod differentiëren ->
  1. Hoofdkerken: iedere zondag minimaal één H. Mis
  2. Kapelkerken: afhankelijk van beschikbaarheid priesters, zoveel mogelijk een H. Mis aanbieden

3.2. Nieuwe indeling kerken en gemeenschappen (per Q1 '18)

1. Indeling o.b.v. 3 criteria:
1) voldoende
gemeenschap; 2) pastorale
zorg; 3) financiële situatie
2. Nieuwe indeling in Oost
(dorpen) en Stad Den
Bosch
3. Hanteren van 'oude'
benaming hoofd- en
kapelkerk
4. In Oost gaat Empel
samenwerken met
Rosmalen; ontwikkelen
parochiecentrum
Lambertuskerk; focus op
Grote Wielen
5. In de Stad gaan we
investeren in
gemeenschappen in
Maaspoort (Willibrord) en
Zuid (Lucas)
6. Er zijn gesprekken met de
gemeenschap Anna-West
om te bespreken of er
mogelijkheden zijn voor
revitalisatie van de
gemeenschap.

4. Bestuurlijke (vastgoed-) kalender 2018-2019

Parochie H. Maria te `s-Hertogenbosch en Rosmalen heeft op hoofdlijnen deze vastgoedkalender geformuleerd, als onderdeel van het beleid om levensvatbare gemeenschappen te ontwikkelen en andere te discontinueren. *) **)

- 2018-2019 verwachte verkoop Bernadettekerk, Maliskamp
- 2019 verwachte realisatie kapel, Maliskamp
- 2019 verwachte realisatie parochiezaal Landelinuskerk, Empel
- 2019 verwachte verkoop Sacramentskerk, `s-Hertogenbosch
- 2019 verwachte realisatie parochiezaal Lambertuskerk, Rosmalen (***)

****)

*) Plannen onafhankelijk van situatie St. Catharinakerk

**) Plannen gaan ervan uit dat overige vastgoedopbrengsten gelijk blijven (bijv. verhuur van diverse objecten, realiseren van 2^e en 3^e tranche verkoop HH Hartenkerk)

***) Nog geen aanvraag ingediend bij Bisdom

****) Vastgoed plannen voor ná 2019 zijn bij opstellen van dit document nog niet te maken

Bijlage 1a: indeling gemeenschappen stad DB

Gemeenschap	Kerk	Pastoraal team	Contact bestuur	Wijken **)	Schatting aantal inwoners
Den Bosch (hele stad)	St. Jan	• Plebaan	Bestuur St. Jan	• Hele Stad	
Den Bosch - Noord	H. Willibrord	• Pastor Van Wezel • Plebaan • (Pastor De Jong)	Mathijs Bolsius	• Maaspoort • Haren / Donk / Rijt • Herven • Orthen • Rompert • Hambaken • <i>Muntel / Vliert</i> ***)	45.000 (incl. Muntel / Vliert)
Den Bosch - Oost	H. Anna (H)	• Pastor Van Aken • (Emeriti of diaken)	Ton Streppel	• Hintham • Graafsewijk • Aawijk-Noord	13.000
Den Bosch - Zuid	H. Lucas	• Pastor Van Aken	Marc Benninga a.i.	• Zuid • Pettelaar • Aawijk-Zuid • Grevelingen	12.000 (excl regionale parochianen)
Den Bosch - West	H. Anna (W)	• Pater Leo van der Klauw • D. Rob van Oosten	Gerard van Etten	• Boschveld • Deuteren • Paleiskwartier • De Kruiskamp	20.000

*) M.u.v. Franciscanen klooster

**) Indeling wijken conform https://nl.wikipedia.org/wiki/Wijken_in_%27s-Hertogenbosch

***) Muntel / Vliert heeft nu nog Sacramentskerk (tot mei 2018 voor liturgie)

Bijlage 1b: indeling dorpen in gemeenschappen Oost *)

Gemeenschap	Kerk	Pastoraal team	Contact bestuur	Schatting aantal inwoners
Rosmalen *)	<ul style="list-style-type: none"> • St. Lambertus • H. Laurentius	<ul style="list-style-type: none"> • Kapelaan Van Meeteren • Evt. Maarten Jansen (1 dag)	Jurriaan Borst	28.000 (incl. Groote Wielen)
Empel	H. Landelinus	<ul style="list-style-type: none"> • Pastor De Jong	Cynthia Streep	6.500

*) Bediening van Groote Wielen moet nog verder worden uitgewerkt